

КӘСІПОРЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ МЕНЕДЖМЕНТІ ЖӘНЕ ОНЫ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Сырлыбаева М.Т.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Қазақстан, Алматы
e-mail: s.makpal-84@mail.ru

Ұсынылып отырған мақалада Қазақстан Республикасындағы кәсіпорынның қаржылық менеджменттің жағдайы және оны дамытудың негізгі бағыттары тұралы айтылады. Кәсіпорындағы қаржылық менеджмент тиімділігі көп жағдайда пайдаланылатын болады және анықталады. Өз кезегінде кәсіпорындағы қаржылық менеджменттің ақпараттық базасының қалыптасуы стратегиялық шешімдерді қабылдауға және қаржы қызметін ағымдық тиімді басқаруға бағытталған сәйкесті ақпараттық көрсеткіштерді мақсатты бағытты таңдау процесін білдіреді. Нақты кәсіпорын үшін, қаржылық менеджменттің ақпараттық көрсеткіштерінің қалыптасу жүйесі оның салалық ерекшеліктерімен, ұйымдастырушылық-құқықтық нысанымен, шаруашылық қызметінің көлемімен және диверсификациялану деңгейімен, басқада жағдайлармен байланысты. Сондықтанда қаржылық менеджменттің ақпараттық базасын құрайтын барлық көрсеткіштердің жиынтығы ақпарат көздерінің түрлері бойынша топтастырылуы мүмкін және нақты кәсіпорынның тәжірибелік қызметінде әрбір топ бойынша қолданылуын процедуралық дәйектеуді талап етеді.

Кілт сөздер: кәсіпорын, қаржылық менеджмент, стратегия, бюджет, операциялар, инвестиция.

Кіріспе

Қазақстан Республикасының нарықтық экономикасы кейінгі жылдары сеніммен алға жылжуда. Сонымен бірге бәсекелестік экономикалық процесті реттеудің негізгі тетігі ретінде де қарқынды дамуда. Кәсіпорындағы, акционерлік қоғамдағы, кез келген басқа шаруашылық жүргізуші субъектідегі бәсекеге қабілеттілік олардың юрисдикциясындағы капитал мен қаржы ресурстарының қозғалысын дұрыс басқару арқылы ғана қамтамасыз етілуі мүмкін. Қаржылық менеджмент-бұл кәсіпорын қаражатын басқарудың әмбебап құралы. Қаржылық менеджмент немесе қаржылық ресурстар мен қатынастарды басқару шаруашылық жүргізуші субъектінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында қаржы саласындағы нарықтық механизмді реттеудің принциптерін, әдістерін, нысандары мен құралдарын қамтиды.

Қаржылық менеджмент-бұл маңызды қаржылық шешімдер қабылдайтын ғылым. Қаржылық менеджмент-бұл стратегиялық және тактикалық мақсаттарына жету үшін кәсіпорынның қаржысын басқаруға бағытталған ғылым. Қаржылық менеджменттің маңызды бағыты ақша қаражаттарының қозғалысы мен айналым капиталын басқару болып табылады. Сонымен, қаржылық менеджмент функционалдық тұрғыдан экономикалық менеджмент жүйесі және қаржы механизмінің бір бөлігі болып табылады, институционалдық тұрғыдан алғанда қаржылық менеджмент басқару органы, ал ұйымдық-құқықтық тұрғыдан алғанда кәсіпкерлік қызмет түрі болып табылады.

Материалдар мен әдістер

Қаржылық менеджмент-бұл кәсіпорындар мен ұжымдардың ақша айналымын ұйымдастырудың, қаржы ресурстарын құруға, бөлуге және пайдалануға байланысты басқару мәселелерін іске асырудың және дайындаудың әдістері мен принциптерінің жүйесі. Қаржылық менеджмент-қаржы ресурстарының айналымын басқаруға, сондай-ақ осы ресурстардың қозғалыс тенденциясы барысында нарық субъектілері арасында туындайтын қатынастарды басқаруға бағытталған. Қаржылық менеджмент фирманың қаржысымен жұмыс

істейді, яғни фирманың меншікті капиталы және фирманың өндірістік қызметіне жұмсалған қарыз капиталы (бөлінбеген пайда, амортизациялық аударымдар, банктік несиелер, бағалы қағаздар шығару). Сонымен бірге, қаржылық менеджмент-бұл басқа экономикалық пәндермен тығыз байланысты теориялық пән. Қаржылық менеджменттің міндеті-фирма кірісінің қалыпты деңгейін сақтай отырып, жай акциялар бойынша мүмкін болатын дивидендтердің максималды мөлшерін бақылау, яғни фирманың оңтайлы мінез-құлқын анықтау. Қаржылық менеджменттің негізгі мақсаты – кәсіпорын иелерінің қазіргі және болашақтағы әл-ауқатын барынша арттыру. Бұл мақсат кәсіпорынның нарық құнын барынша арттыруын қамтамасыз ету процесінде көрінеді, бұл өз кезегінде кәсіпорын иелерінің қаржылық мүдделерін жүзеге асырады. Кәсіпорынның нарықтық құнын барынша арттыру тенденциясы оның пайдасын барынша арттыру арқылы жүзеге асырылады [1, 65р.].

Негізгі бөлім

Қаржылық менеджмент өзінің негізгі мақсатын іске асыру процесінде келесі негізгі міндеттерді шешуге бағытталған:

1. Болашақта кәсіпорынның даму міндеттеріне сәйкес қаржылық ресурстардың жеткілікті мөлшерін қалыптастыруды қамтамасыз ету.
2. Кәсіпорынның негізгі бағыты бойынша құрылған қаржы ресурстарының көлемін тиімді пайдалануды қамтамасыз ету.
3. Қаржы айналымын оңтайландыру.
4. Кәсіпорын пайдасының қарастырылған қаржылық тәуекел дәрежесіне дейін өсуін қамтамасыз ету.
5. Қаржылық тәуекел дәрежесін берілген пайда деңгейіне дейін төмендету.
6. Кәсіпорынның дамуы кезінде оның қаржылық теңдігін үнемі қамтамасыз етіп отырыңыз. Қаржылық менеджмент келесі бөлімдерден тұрады:
7. Қаржылық талдау және шешім қабылдау жүйесі.
8. Қысқа мерзімді қаржылық ресурстарды пайдалануды жоспарлау: қамтамасыз етілмеген қысқа мерзімді қаржыландыру (коммерциялық несие), қамтамасыз етілмеген қысқа мерзімді қаржыландыру, қысқа мерзімді лизингтік қаржыландыру.
9. Ұзақ мерзімді қаржылық ресурстарды пайдалануды жоспарлау: капиталды бюджеттеу, лизинг немесе ұзақ мерзімді несие, қарапайым және артықшылықты акцияларды шығару, инвестициялық жобаларды бағалау және инвестициялық портфельді басқару, алдағы кезеңдегі кірісті ескере отырып, ақша құнын бағалау (дисконттау).
10. Ықтимал тәуекелді талдау және бағалау.
11. Нұсқау және шешімнің орындалуы.
12. Шешімнің орындалуын бақылау.
13. Шешімнің орындалуын талдау және оның орындалуы туралы есеп беру.

Жоспарлау, шешімдер қабылдау өкімдер әзірлеу және бақылау сатыларын қамтиды; демек, бұл ұғымның ауқымы тар мағынадағы қаржы жоспарлауы ұғымын ауқымынан кең. Стратегиялық қаржы менеджменті инвестицияларды және капитал құрылымын ұзақ мерзімді басқару. Оралымды Қаржы менеджментіне өтімділікті қамтамасыз ету жатады; қаржыны басқару, кәсіпорындардың, ұйымдардың өз мақсаттарына жетуі үшін қаржы қатынастарын орнату туралы ғылым. Қаржы менеджменті менеджменттің бөлігі, басқарушылық еңбектің түрлі бағыттарын қамтитын қызмет аясы болып табылады. Қаржы, несие, статистика, экономикалық және қаржылық талдау саласында ғылыми және практикалық талдамалар қаржы менеджментінің алдына қойылған міндеттерді шешу үшін негіз, құрал қызметін атқарады. Қаржы менеджментінің атқарымы: ағымдағы және келешектегі қаржылық жоспарлау; ақша қорларын жасақтау және пайдалану; ақша айналымын ұйымдастыру; материалдық және қаржы ресурстарының теңдестірілуі; капиталдың тиімді құрылымын қолдау; ақшалай қаражаттың түсуі мен пайдаланылуын бақылау; қаржының көмегімен кәсіпорынның тиімді жұмысын және қызметкерлердің іскерлік белсенділігін уәждемелеу. Қаржы менеджментінің негізгі әдістері

кәсіпорынның төлем төлеуге қабілеті мен қаржылық орнықтылығын, кәсіпорынның несиеге қабілетін оның теңгерімінің өтемаздығын, қаржы нәтижелерін, айналым активтерінің айналымдылығын талдау, ықтимал банкроттығын бағалау [2, 48 б.].

Қаржы менеджменті инвестицияны, қаржыландыруды және айналым қаражатын басқаруды және белгілі бір жалпы мақсаттар шеңберінде пайданы бөлуді білдіреді. Қаржы менеджменті кәсіпорынды басқарудың құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл кәсіпорынның қаржылық қызметін ұйымдастыратын және қаржылық заңдар мен ережелерге және қаржылық басқару принциптеріне сәйкес қаржылық қатынастарды реттейтін экономикалық басқару жұмысы.

Қаржылық менеджменттің негізгі мазмұнына қаржылық мақсаттар мен функциялар, бағалау тұжырымдамалары, нарықтық тәуекелдер мен кірістер, бағалаудың көп өзгермелі және факторлық модельдері, опциондарды бағалау, капиталды инвестициялау принциптері, тәуекелдер және капиталды бюджеттеудегі нақты нұсқалар және т.б.

Тұтастай алғанда, кәсіпорындардың қазіргі дамуы мен жұмысында менеджерлердің мүмкіндіктері шектеулі және жан-жақты сауаттылығы жоқ, нәтижесінде қаржылық менеджмент ұғымдары тым артта қалып, негізінен келесі тармақтарда көрініс табады. Біріншісі бизнес-менеджерлердің аспектілерінде көрініс табады. Негізінен олардың ықпалына байланысты менеджерлердің көпшілігі қаржылық менеджменттің маңыздылығын түсінбейді. Осылайша, қазіргі дамуға оңай қарсы тұру, оған қаржылық менеджменттің заманауи тұжырымдамаларын енгізу және қаржылық менеджменттің маңызды мәртебесін көрсету мүмкін емес. Екіншісі-кәсіпорынның даму процесіндегі қаржылық мақсаттардың анық еместігі. Мысалы, ішкі орта мен сыртқы ортаның әсерінен кәсіпорынның стратегиялық мақсаттары жобаланбайды немесе жұмыс барысында тиісті менеджерлер мүдделерді барынша арттыруға және оларға әсер етуге шамадан тыс ұмтылады, қаржылық менеджменттің негізгі мәртебесін төмендетеді. Инвестициялау уақыты мен тәуекел сияқты көптеген факторларға байланысты. Корпоративтік қаржының әсері стратегиялық мақсаттарға шектеулерге әкелді [3, б. 102].

Жаңа дәуірде оның дамуына нақты даму жағдайларына сәйкес құрылған мінсіз корпоративтік қаржылық құрылым ғана одан әрі ықпал ете алады. Бірақ егер ол нақты даму жағдайына сәйкес келмесе, бұл қаржылық құрылымның негізсіз дизайнына әкеліп соқтырса, бұл әсер етеді. Қаржылық менеджменттің мақсаттары туралы: біріншісі, кәсіпорындардың даму процесінде жетекшілер мен басшылықтың көпшілігі қаржылық менеджменттің маңыздылығын түсінбей, оны формализациялауға бейім болса, екіншісі, қаржылық менеджменттің маңыздылығын түсінгенімен, қаржылық басқарудың кәсіби мамандарын да жұмысқа алады. Алайда, қаржылық қызметкерлер бірнеше қалпақ киіп, стратегиялық мақсаттарға жете алмайды, үшіншіден, қаржылық кадрлардың сапасы тым төмен. Олардың кәсіби практикалық қабілеті ғана емес, теориялық білімдері де жетіспейді. Олар қоғамның дамуы мен өзгерістерін дұрыс түсіне алмайды. жұмыста уақытылы болу. Күнделікті жұмыста жауапкершілік сезімі жоқ, өз жұмысына көңіл бөлу салыстырмалы түрде әлсіз.

Әр түрлі факторлардың әсерінен болатын шектеулерге байланысты көптеген кәсіпорындарда қолма-қол ақшаны басқару жетілдірілмеген, күрделі Бос қорлар бар және нақты даму жағдайларына байланысты қорларды толық жоспарлау мен басқаруды жүзеге асырмайды. Даму процесінде қаржылық дебиторлық берешекті пайдалану циклі салыстырмалы түрде ұзақ, ал қаражатты өтеу салыстырмалы түрде баяу. Тауарлы-материалдық қорларды бақылау тұрғысынан көптеген компаниялар тергеу мен талдауда жақсы нәтиже көрсете алмайды, бұл олардың өндірістік және пайдалану қызметінің мақсатына әсер етті. Ақша ағындарын талдау тұрғысынан, оған назар аударылғанымен, шығындар мен пайданы талдау жүргізілмейді. Егер ол жетілдірілмесе, ұзақ мерзімді перспективада қаржылық бақылау мүмкіндіктері әлсіз болады.

Қаржылық менеджменттің мақсаттары қаражат тартуға әсер етеді: топты стратегиялық іріктеудегі алғашқы қадам-ағымдағы қаражат тартудың мақсатты стратегиялық мәселелерін

жетілдіру, қаржыландырудың кешенді стратегиялық механизмін тұжырымдау, дамудың негізгі бағытын нақтылау, қаржылық қаржыландыру жұмысының тұрақтылығын қамтамасыз ету. Екіншісі-корпоративтік капитал көздерінің құрылымын оңтайландыру. Әдетте, кәсіпорынның бастапқы құрылымының стратегиялық мақсаттарын таңдау тұрғысынан қаржылық менеджменттің міндеттері кәсіпорынның даму қажеттіліктерін қанағаттандыруды, қорды басқару құрылымын оңтайландыруды және мақсатты механизмді жетілдіруді талап етеді. Басқа тұрғыдан талданатын болсақ, корпоративтік құндылықты арттыру идеясы корпоративтік капитал құрылымын әзірлеуді және тәуекелдерді барынша азайтуды талап етеді. Үшіншісі-қаржыландыру әдістері бойынша талдау. Ағымдағы жағдайға байланысты бүкіл процесті бірнеше мазмұнға бөлу керек, мысалы, қаржылық қаржыландыру стратегиялары, бағалы қағаздарды қаржыландыру стратегиялары және т.б. Бұл ретте шығындарды азайту үшін бос тұрған қорларды жақсарту қажет [4, б. 84].

Күрделі салымдар бойынша қаржылық менеджменттің мақсаттары: бизнес-капитал стратегиясын таңдаудағы алғашқы қадам-стратегиялық инвестицияларды таңдау. Инвестициялық жобаны жобалаудың барлық процесінде кешеннің дизайнын жетілдіруді қамтамасыз ету қажет. Стратегиялық инвестициялық мақсаттарға қатысты мәселелерді кеңейту үшін пайдалану қажет инвестициялық жобаның негізгі мақсаттары және максималды экономикалық міндеттерді талдау, пайданы ұлғайту негізге алынуы керек. Екіншісі-стратегиялық стандарттарды, оның ішінде кәсіби инвестициялық стратегияларды жетілдіру, олар өте маңызды және соңғы жылдардағы үздіксіз дамуымен олардың инвестициялық стратегиялары да әртараптандыруды көрсетті. Қандай құбылыс болмасын, ол қаражаттың қолдауынан бөлінбейді. Практикалық тұрғыдан алғанда, біз әртараптандырылған стратегиялық тұжырымдамаларды тұжырымдап, дәстүрлі инвестициялық құрылымды өзгертіп, корпоративтік табыс пен құндылықты барынша арттыруымыз керек. Үшіншісі-инвестициялық капиталдың қарқындылығы бойынша талдау. Инвестициялардың тұтастығын түбегейлі қамтамасыз ету үшін осыған байланысты проблемаларды оңтайландыру және талдау қажет. Технологияны кірісті тиімді арттыруға мүмкіндік беретін технологияны қажет ететін стратегияларға біріктіруге болады.

Қазіргі уақытта, егер кәсіпорын тұрақты дамуға қол жеткізгісі келсе, онда ол пайданы бөліп, содан кейін стратегиялық мәселелерді талдауы керек. Әсіресе, үлестік саясатты жасау кезінде шындықтан шығып, кәсіпорынның негізгі жағдайын нақтылау қажет. Содан кейін қаржыландыру қажеттілігін немесе басқа мазмұнды талдаңыз. Қатаң айтқанда, дивидендтік саясаттың төрт негізгі түрі бар, атап айтқанда қалдық үлестік саясат, негізгі капитал саясаты, төмен қалыпты дивидендтік және қосымша дивидендтік саясат. Саясаттың қандай түрі болмасын, пайданы ұлғайту мақсатын талдап, саясаттың толық жүйесін қалыптастыру қажет. Сонымен қатар, оны әзірлеу барысында әр түрлі тәуекелдерді одан әрі талдап, инвестициялардың тиімділігін көрінбейтін түрде арттыра алатын мақсатты түзетулер енгізу қажет.

Кәсіпорындағы қаржылық менеджмент жүйесін жетілдіру, шығындарды азайту, қаржы ресурстарын тиімді пайдалануды басқару қажеттілігін кәсіпорын басшылары мен менеджерлері тез түсінеді. Мұнда туындайтын бір ғана мәселе бар, ол осы шараларды қалай жүзеге асыру керектігін қарастыруды, есептеу әдістерін жетілдіруді талап етеді. Өнімнің өзіндік құнын есептеу тәсілдерін жетілдіру, қолда бар қаражат болған жағдайда сатып алу көлемін қалай жоспарлау керек, бірінші кезекте қаражатты жақсартуға қандай процестерді инвестициялау керек және т.б. мұндай негізгі мәселелерді шешу кәсіпорын үшін өте маңызды [5, б. 92].

Сонымен қатар, кәсіпорында әр түрлі деңгейдегі менеджерлерге нарықтық бәсекелестіктің күшеюі жағдайында басқарушылық шешімдер қабылдауға мүмкіндік беретін қаржылық ресурстарды басқару жүйесін дамытудың объективті қажеттілігі туындайды. Мәселенің өзектілігі оның Қазақстанда жеке меншіктегі және өз қызметінің арнайы салалық, өндірістік және технологиялық ерекшеліктеріне ие құрылыс кәсіпорындары үшін жеткіліксіз құрылуымен күшейтіледі.

Нәтижелер және талқылау

Нарықтық экономика жағдайында кәсіпорынның қаржылық ресурстарын басқаруды жетілдіру жолдарын анықтау бұл кәсіпорын үшін өте маңызды. Осы мақсаттарға жету үшін келесі міндеттерді орындау қажет:

- экономикалық қатынастардың субъектілері ретінде кәсіпорындардың ресурстарын басқарудың мәні мен міндеттерін талқылауға байланысты өзекті мәселелерді қарастыру;
- Қазақстандық кәсіпорындарды қаржылық ресурстармен қамтамасыз ету үшін сыртқы ортаның ерекшеліктерін талдау, олардың қызметінің тиімділігін арттыратын резервтерді анықтау;
- кәсіпорын ресурстарын басқару әдістерін сипаттау, Қазақстандық кәсіпорындардың әдістерді қолдану ерекшеліктерін қарастыру;
- кәсіпорынның қаржылық ресурстарының қалыптасуын жан-жақты зерттеу және талдау;
- ресурстарды басқару тиімділігін арттыру бойынша экономикалық талдау негізінде ұсыныстар дайындау;
- кәсіпорынның кадр саясатының қаржы ресурстарын қалыптастыруға әсерін сипаттау;
- кәсіпорындарда қаржы ресурстарын пайдалану тиімділігін талдау;
- кәсіпорын ресурстарын басқару стратегиясының негізгі бағыттарын әзірлеу;
- қаржы ресурстарын қалыптастыру көзі ретінде кәсіпорындардың кірістілігін арттыру бойынша ұсыныстар енгізу.

Қорытынды

Қорытындылай келе, кәсіпорынды басқаруда қаржылық менеджменттің орны ерекше. Дәл қаржылық менеджмент арқылы кәсіпорынның жалпы жұмыс жағдайы, оның нарықтық экономикадағы бәсекеге қабілеттілігінің орны, кәсіпорын активтерінің құрамы мен құрылымын талдау, кәсіпорынға қажетті ресурстар көзін анықтау, талдау, кәсіпорынның қаржылық жағдайын бақылау, үйлестіру және ынталандыру жүзеге асырылады.

Шаруашылық жүргізуші субъектінің қаржылық жағдайы оның қаржылық бәсекеге қабілеттілігінің (яғни төлем қабілеттілігінің, несиелік қабілеттілігінің), қаржы ресурстары мен капиталды пайдаланудың, мемлекет және басқа шаруашылық жүргізуші субъектілер алдындағы міндеттемелердің орындалуының сипаттамасы болып табылады. Шаруашылық жүргізуші субъектінің қаржылық жағдайына сыни талдаулар кіреді: рентабельділікпен кірістілік, қаржылық тұрақтылық, несиенің қолжетімділігі, капиталды пайдалану, валютаның өзін-өзі қайтаруы [6, 15р.].

Қаржылық жағдайды талдау үшін ақпарат көзі бухгалтерлік баланс және қосымша, статистикалық және операциялық есептілік болып табылады. Талдау және жоспарлау үшін шаруашылық жүргізуші субъектідегі қолданыстағы стандарттар қолданылады. Әрбір шаруашылық жүргізуші субъект өзінің жоспарлы көрсеткіштерін, нормаларын, стандарттарын, тарифтері мен шектерін, оларды бағалау және қаржы жүйесін реттеу жүйесін әзірлейді. Бұл ақпарат оның коммерциялық құпиясын, кейде ноу-хауды да құрайды.

Қаржылық есептілік-бұл кәсіпорынның қаржылық жағдайы туралы уақтылы, объективті және нақты көп қырлы ақпаратты пайдалана отырып, бизнес шешімдерін қабылдау үшін пайдаланушыларға оңай және түсінікті түрде жеткізу мақсатында қаржылық есеп көрсеткіштерінің құжаттық негізінде құрастырылған есеп беру нысандарының жиынтығы.

Кәсіпорынның қаржылық қызметін талдау үшін мәліметтердің негізгі көзі бухгалтерлік баланс, бухгалтерлік балансқа қосымшалар болып табылады. Қаржы қорының мазмұнын және оның жеке баптарын тізімдейтін бухгалтерлік есептің басқа нысандары қаржылық көрсеткіштерге әсер ететін факторларды зерттеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, қаржылық жоспардың тартылған деректері дебиторлық және кредиторлық берешектің қалыптасу мерзімдерін көрсетеді.

Экономикалық жаһанданудың тоқтаусыз толқынымен бетпе-бет келіп, білім экономикасы өркендеуде, ақпараттық технологиялар, коммуникациялық технологиялар және электрондық коммерция өркендеуде, виртуалды компаниялар пайда болуда,

кәсіпорын топтары үлкенірек және күшті болуға ұмтылуда және т.б. әрбір аспектінің сипаттамалары қаржылық менеджментке қиындықтар туғызады. Жаңа жағдайда Қазақстандық кәсіпорындардың қаржылық менеджментін халықаралық стандарттармен қалай біріктіру және менеджментті күшейту арқылы экономикалық тиімділікті арттыру теория мен практиканы ұштастырудан басқа жақсы шешім жоқ. Біздің еліміздің экономикалық дамуы қаржылық міндеттемелердің кеңеюіне әкелді, сонымен қатар қаржылық практика мен теорияның дамуына үлкен мүмкіндік берді. Дегенмен, қазіргі қаржылық даму деңгейімен салыстырғанда, біздің еліміздің кәсіпорының қаржы менеджментінің теориялары мен әдістері бойынша зерттеулері арасында әлі де үлкен алшақтық бар және оны жетілдіру қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Мадиярова Э.С., Сүйеубаева С.Н. Қаржылық менеджмент. – Алматы: «Экономика», 2013 ж.
2. Дүйсенбаев К.Ш., Төлегенов Э.Т., Жұмағалиева Ж.Г. Кәсіпорынның қаржылық жағдайын талдау. – Алматы: «Экономика», 2011 ж.
3. Юн Г.Б. Антикризисное управление. / Учеб. пособие. 2-е изд. М., 2008.
4. Ковалов В.В, Практикум по анализу и финансовому менеджменту 2012 ж.
5. Мельников В.Д, Ильясов К.К Қаржы – Алматы: Қаржы – қаражат, 2015 ж.
6. Теплова Т.В. Финансовый менеджмент: управление капиталом и инвестициями. - М.: ГУ ВШЭ, 2000. -504с.
7. Сапарова Б. Финансовый менеджмент: Учебное пособие. – Алматы: Экономика, 2008. -848 с.
8. Есенгельдин Б.С., Ақбаев Е.Т. Қаржылық менеджмент. Оқу құралы. –Қарағанды, 2010 ж. – 150 бет.
9. Әсербайұлы С., Қалымбекова Ж. Қаржы менеджменті. Оқу құралы. – Алматы, 2009 ж. – 93 бет.
10. Мадиярова Э.С., Сүйеубаева С.Н. Қаржылық менеджмент. Оқу құралы. – Алматы: Экономика, 2009 ж. – 262 бет.
11. <https://www.turboreferat.ru/management/arzhlyly-menedzhment/42355-224563-page5.html>
12. <https://articlekz.com/kk/article/31081>.

REFERENCES:

- 1.Madiarova E.S., Süieubaeva S.N. Qarjylyq menejment. –Almaty: «Ekonomika», 2013 j.
- 2.Düisenbaev K.Ş., Tölegenov E.T., Jümağaliev J.G. Käsiorynnyñ qarjylyq jağdaiyn taldaу. – Almaty: «Ekonomika», 2011 j.
3. İun G.B. Antikrizisnoe upravlenie. / Ucheb. posobie. 2-e izd. M., 2008.
4. Kovalov V.V, Praktikum po analizu i finansovomu menejmentu 2012 j.
5. Melnikov V.D, İläsov K.K Qarjy – Almaty: Qarjy – qarajat, 2015 j.
6. Teplova T.V. Finansovyi menejment: upravlenie kapitalom i investisiami. - M.: GU VŞE, 2000. -504s.
7. Saparova B. Finansovyi menejment: Uchebnoe posobie. – Almaty: Ekonomika, 2008. -848 s.
8. Esengeldin B.S., Aqbaev E.T. Qarjylyq menejment. Oqu qūraly. –Qarağandy, 2010 j.–150 bet.
9. Äserbaiūly S., Qalymbekova J. Qarjy menejmenti. Oqu qūraly. – Almaty, 2009 j. – 93 bet.
10. Madiarova E.S., Süieubaeva S.N. Qarjylyq menejment. Oqu qūraly. –Almaty: Ekonomika, 2009 j. – 262 bet.
11. <https://www.turboreferat.ru/management/arzhlyly-menedzhment/42355-224563-page5.html>
12. <https://articlekz.com/kk/article/31081>.

ФИНАНСОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПРЕДПРИЯТИИ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ЕГО РАЗВИТИЯ

Сырлыбаева М.Т.

*Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Казахстан, г. Алматы,
e-mail: s.makpal-84@mail.ru*

В представленной статье описано состояние финансового управления предприятием в Республике Казахстан и основные направления его развития. В свою очередь, формирование информационной базы финансового менеджмента на предприятии означает процесс выбора соответствующих информационных показателей, направленных на принятие стратегических решений и эффективное текущее управление финансовой деятельностью. Управление финансами зависит от его отраслевых особенностей, организационно-правовой формы, объема экономической деятельности и связано с уровнем диверсификации и других условий. Поэтому совокупность всех показателей, составляющих информационную базу финансового менеджмента, может быть сгруппирована по видам источников информации и требовать регламентированной последовательности использования каждой группы в практической деятельности реального предприятия.

Ключевые слова: *предприятие, финансовый менеджмент, стратегия, бюджет, операции, инвестиции*

FINANCIAL MANAGEMENT AND THE PRINCIPAL DIRECTIONS OF ITS DEVELOPMENT

Syrlybayeva M.

*Kazakh National Pedagogical University named after Abaya, Kazakhstan, Almaty,
e-mail: s.makpal-84@mail.ru*

The presented article describes the state of financial management of the enterprise in the Republic of Kazakhstan and the main directions of its development. In turn, the formation of the information base of financial management in the enterprise means the process of choosing the appropriate information indicators aimed at making strategic decisions and effective current management of financial activities. For a specific enterprise, the system of formation of information indicators of financial management depends on its industry features, organizational and legal form, volume of economic activity and related to the level of diversification and other conditions. Therefore, the set of all indicators that make up the information base of financial management can be grouped by types of information sources and require a procedural sequence of use for each group in the practical activity of a real enterprise.

Keywords: *Enterprise, financial management, strategy, budget, operations, investment.*